

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.002.03.2023

Jacek Bednarek
Przewodniczący zarządu
Gminnej Spółki Wodnej Nowa Sól
ul. Moniuszki 3A
67-100 Nowa Sól

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/089 - Realizacja przez spółki wodne zadań finansowanych ze środków publicznych.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Gminna Spółka Wodna Nowa Sól, ul. Moniuszki 3A, 67-100 Nowa Sól, dalej również <i>spółka</i> .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jacek Bednarek, przewodniczący zarządu Gminnej Spółki Wodnej Nowa Sól (od 28 marca 2017 r.).
Zakres przedmiotowy kontroli	Wykorzystanie przez spółki wodne środków publicznych.
Okres objęty kontrolą	Od dnia 1 stycznia 2019 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych (tj. do dnia 25 kwietnia 2023 r.), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontroler	Bogumiła Leszczyńska-Konczanin, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/18/2023 z dnia 23 lutego 2023 r. (akta kontroli str.1-4)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Gminnej Spółki Wodnej Nowa Sól w kontrolowanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Spółka prawidłowo i gospodarnie wykorzystwała otrzymane środki publiczne. Wydatkowała je na zakup sprzętu do prowadzenia robót melioracyjnych, na wykonywanie robót melioracyjnych związanych z odbudową rowów i ich bieżącym utrzymaniem oraz na udrażnianie przepustów. Dotującym przekazane zostały rozliczenia z wykorzystania dotacji. Opóźnienie w złożeniu jednego ze sprawozdań miało charakter formalny i nie spowodowało negatywnych skutków dla kontrolowanej działalności.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

Opis stanu faktycznego

1. Gminna Spółka Wodna Nowa Sól, działająca na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne³, wpisana została do katastru wodnego dnia 11 czerwca 2012 r.⁴ Liczba członków spółki⁵ na przestrzeni kontrolowanego okresu ulegała niewielkim zmianom, zmniejszyła się z 115 na koniec roku 2019 do 111 osób na dzień 31 marca 2023 r.

(akta kontroli str. 5-8, 25-30, 35)

Statut spółki, uchwalony przez walne zgromadzenie członków dnia 7 maja 2012 r., zatwierdzony został decyzją Starosty Nowosolskiego z dnia 25 maja 2012 r.⁶ Jej uprawomocnienie i nabycie przez spółkę osobowości prawnej nastąpiło z dniem 14 czerwca 2012 r.

(akta kontroli str. 7-13)

Aktualnie obowiązujący statut spółki⁷, zatwierdzony został decyzją Starosty Powiatu Nowosolskiego z dnia 2 kwietnia 2019 r.⁸ Statut, stosownie do art. 448 ust. 2 Prawa wodnego, określał m.in.

- nazwę i siedzibę spółki wodnej oraz teren jej działalności;
- cel działania spółki wodnej oraz sposób i środki służące do osiągnięcia tego celu;
- czas trwania spółki;
- warunki przyjmowania nowych członków spółki wodnej;
- zasady ustalania wysokości składek członkowskich;
- prawa i obowiązki członków spółki wodnej;
- organy spółki i ich kompetencje.

Treść statutu nie odpowiadała wymogom Prawa wodnego w zakresie:

- określenia organu spółki właściwego do uchwalania wysokości składek członkowskich;
- zasad przyjmowania nowych członków;

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 2625, ze zm.

⁴ Numer ewidencyjny wpisu: RWW-SW-630.

⁵ Spółka nie dysponowała pisemnym porozumieniem osób fizycznych i/lub prawnych będących podstawą do utworzenia spółki wodnej.

⁶ Decyzja znak Nr BŚ.6343.03.2012.EP.

⁷ Uchwalony przez Walne Zgromadzenie członków dnia 15 lutego 2019 r.

⁸ Decyzja znak Nr Bs.6343.01.1.2019.MGG.

- zapewnienia możliwości swobodnego wystąpienia ze spółki;
- zasad dochodzenia należności, z uwzględnieniem rodzaju tych należności;
- zasad ustalania wysokości opłaty dla osób fizycznych i prawnych niebędących członkami spółki oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, a odnoszących korzyści z urządzeń melioracyjnych utrzymywanych przez spółkę;
- dopuszczalności ograniczeń praw członków dotyczących ich obiektów niezbędnych do wykonywania zadań tej spółki.

(akta kontroli str.14-24)

Przewodniczący zarządu (dalej również *przewodniczący*) wyjaśnił m.in., że statut stworzony był bez konsultacji prawnej, gdyż spółka nie posiada w strukturach organizacyjnych prawnika, a dochody spółki w całości zawsze przeznaczone były na utrzymanie rowów. Przewodniczący jednocześnie zadeklarował, że spółka dołoży wszelkich starań, by na najbliższym walnym zgromadzeniu członków dokonać odpowiednich zmian zapisów w statucie.

(akta kontroli str. 119-124)

Statutowym celem działania spółki było m.in. wykonywanie, utrzymanie i eksploatacja urządzeń melioracji wodnej. Spółka obejmowała zakresem swojej działalności 17 obrębów geodezyjnych gminy wiejskiej Nowa Sól o łącznej powierzchni 668,78 ha. Na terenie tym znajdowały się rowy o łącznej długości 131,6 km, 400 przepustów, 14 zastawek i dwa mostki.

(akta kontroli str.17-24, 49)

W okresie objętym kontrolą spółka:

- zakupiła (w 2022 r.) sprzęt na potrzeby prowadzenia robót melioracyjnych - ciągnik rolniczy o mocy znamionowej 110-120 KM, przyczepę ciężarową rolniczą T711/3 (12t), koparko-ładowarkę o mocy znamionowej 95-105 KM, minikoparkę o mocy znamionowej 16-18 KM, rębak do cięcia gałęzi drzew i krzaków, mulczer koszący (głowicę frezującą), pogłębiarkę do rowów, dwie pilarki spalinowe o mocy 2,2kW/3 KM oraz cztery kosy spalinowe o mocy 2,0kW/2,7 KM;
wartość zakupionego sprzętu wyniosła 1.130,5 tys. zł i w 28,8 % sfinansowana została środkami dotacji Gminy Nowa Sól;
- corocznie wykonywała prace melioracyjne i konserwacyjne urządzeń wodnych polegające na odbudowywaniu rowów (poprzez pogłębianie, odmulanie, hakowanie roślinności zalegającej w dnach, formowanie skarp) bieżącym utrzymaniu (koszeniu) rowów o łącznej długości 34,3 km, jak również udrożniono 19 przepustów;
wartość wykonanych robót melioracyjnych wyniosła 338,9 tys. zł i w 85,5 % sfinansowana została dotacjami otrzymanymi od Gminy Nowa Sól, Powiatu Nowosolskiego oraz Wojewody Lubuskiego.

(akta kontroli str. 49-52, 59-62)

Spółka ubiegała się o dofinansowanie zakupu sprzętu do prowadzenia robót melioracyjnych ze środków *Programu rozwoju obszarów wiejskich* (PROW). Dofinansowanie w kwocie 641,5 tys. zł zostało przyznane spółce na podstawie umowy⁹ z dnia 16 listopada 2020 r. Niemniej do dnia 19 kwietnia 2023 r. spółka nie otrzymała środków finansowych. Oddział Lubuski Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przeprowadził kontrolę danych zawartych we wniosku o płatność w okresie od 2 do 13 marca 2023 r. Raport z czynności kontrolnych nie

⁹ Nr 00787-65030-OR0400010/20.

wskazywał na stwierdzenie istotnych nieprawidłowości - potwierdzono zgodność zakresu rzeczowego operacji.

Do czasu otrzymania środków finansowych z PROW, zakup sprzętu współfinansowany był – poza dotacją Gminy Nowa Sól i środkami składek członkowskich - środkami pożyczki otrzymanej również z Gminy Nowa Sól.

(akta kontroli str. 38-48, 50, 53-54, 110-114)

2. W kontrolowanym okresie na realizację zadań statutowych spółki związanych z wykonywaniem robót melioracyjnych polegających na odbudowie rowów, ich bieżącym utrzymaniem oraz zakupem sprzętu na potrzeby prowadzenia tych robót spółka otrzymała¹⁰ środki publiczne (bezzwrotne) w kwocie łącznej 615,3 tys. zł, z tego:

- 458,5 tys. zł z tytułu dotacji celowych z budżetu Gminy Nowa Sól, w tym 325,5 tys. zł na zakup sprzętu do prowadzenia robót melioracyjnych oraz 133,0 tys. zł na pokrycie części kosztów odbudowy rowów oraz konserwacji urządzeń wodnych;
- 125,2 tys. zł z tytułu dotacji celowej z budżetu Powiatu Nowosolskiego na pokrycie części kosztów odbudowy rowów i konserwacji urządzeń wodnych;
- 31,6 tys. zł z tytułu dotacji z budżetu państwa, udzielonych przez Wojewodę Lubuskiego na pokrycie części kosztów konserwacji urządzeń wodnych.

(akta kontroli str. 50-52)

Przewodniczący zarządu wyjaśnił, iż zakres planowanych robót ustalany był corocznie na podstawie wniosków członków spółki lub zgłoszeń przedstawionych na walnym zgromadzeniu członków, ze szczególnym uwzględnieniem terenów podmokłych. Dodał, że w kontrolowanym okresie przy planowaniu zakresu robót, brano pod uwagę posiadaną wiedzę o robotach na urządzeniach wodnych planowanych do prowadzenia przez gminę wiejską Nowa Sól, jak również treść pisma Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie przypominającego o konieczności systematycznej konserwacji rowów w miejscowości Przyborów, w związku ze znajdującą się tam przepompownią melioracyjną. Ponadto w przypadku odbudowy rowu w Jodłowie, którego część znajduje się na terenie gruntów gospodarowanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo w Sławie, spółka porozumiała się z nadleśnictwem, że dokona ono na swój koszt odbudowy rowu na odcinku mu przynależnym.

(akta kontroli str. 119-124)

3. Kontrolą objęto wykorzystanie pięciu największych kwotowo dotacji przyznanych spółce w latach 2019-2022 o łącznej wartości 468,4 tys. zł¹¹, tj.:

- trzy dotacje¹² udzielone przez Gminę Nowa Sól w latach 2021-2022 na łączną kwotę 398,4 tys. zł, w tym jedna dotacja na zakup sprzętu w wysokości 325,5 tys. zł, pozostałe dwie (72,9 tys. zł) na odbudowę i bieżące utrzymanie urządzeń wodnych;
- dwie dotacje¹³ udzielone przez Powiat Nowosolski w latach 2021-2022 na łączną kwotę 70,0 tys. zł, z przeznaczeniem na odbudowę i bieżące utrzymanie urządzeń wodnych.

(akta kontroli str. 53-54)

¹⁰ Do dnia 18 kwietnia 2023 r.

¹¹ Co stanowiło 76,1% ogółu przekazanych spółce dotacji w latach 2019-2022.

¹² Na podstawie umowy z dnia 28 czerwca 2021 r., SK.032.145.2021 na kwotę 39,0 tys. zł, umowy z dnia 3 listopada 2022 r., nr RO.032.401.2022 na kwotę 30,0 tys. zł oraz umowy z dnia 3 listopada 2022 r., nr RO.032.402.2022 na kwotę 325,5 tys. zł.

¹³ Na podstawie umowy z dnia 1 czerwca 2021 r., Nr BŚ. 99.2021 na kwotę 35,0 tys. zł oraz umowy z dnia 20 czerwca 2022 r., Nr RŚ. 247.2022 również na kwotę 35,0 tys. zł.

W wyniku dokonanych badań ustalono, że środki dotacji wydatkowano zgodnie z przeznaczeniem określonym w umowach zawartych z ww. jednostkami samorządu terytorialnego, osiągając zakładane rezultaty.

Przed zawarciem umów z wykonawcami, w każdym przypadku, dokonano rozeznania rynku, rozsyłając zapytania ofertowe do co najmniej trzech wykonawców. W przypadku robót melioracyjnych wybierano oferty najkorzystniejsze cenowo, w przypadku zakupu sprzętu – przyjęto oferty zakupu sprzętu o parametrach nie gorszych niż w zapytaniu ofertowym i najniższej cenie.

Dostawy sprzętu oraz wykonanie prac melioracyjnych nastąpiło z zachowaniem terminów określonych w umowach zawartych z wykonawcami.

W przypadku zakupionego sprzętu - jego dostawę potwierdzały protokoły odbioru i uruchomienia poszczególnych maszyn i urządzeń. Fakt posiadania sprzętu potwierdzono oględzinami.

W rezultacie wykonanych robót melioracyjnych odbudowano¹⁴ rowy o długości 10,1 km, wykonano bieżącą konserwację rowów o długości 5,5 km oraz udrożniono 12 przepustów. Zakres wykonanych robót i prawidłowość ich wykonania każdorazowo udokumentowano w protokołach odbiorów robót. W odbiorach wszystkich kontrolowanych robót uczestniczyli przedstawiciele dotujących (Powiatu Nowosolskiego i Gminy Nowa Sól).

(akta kontroli str. 49, 53-62, 103-109)

4. Wszystkie dotowane zadania – zgodnie z wymogami umownymi - zostały rozliczone, a dotującym przekazano sprawozdania z wykorzystania dotacji. W jednym przypadku sprawozdanie przekazano po terminie wskazanym w umowie, o czym mowa w sekcji stwierdzonych nieprawidłowości.

W sprawozdaniach prawidłowo przedstawiono wykonany zakres robót melioracyjnych oraz wykaz zakupionego sprzętu. Nie wystąpiła konieczność zwrotu niewykorzystanej części dotacji - dotacje wykorzystano w całości.

(akta kontroli str. 52-53)

5. W kontrolowanym okresie prawidłowość wykorzystania przez spółkę środków publicznych była kontrolowana przez Wojewodę Lubuskiego. Kontrola dotyczyła wykorzystania dotacji udzielonej w 2022 r., a w jej wyniku nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 35-37)

6. Spółka zidentyfikowała następujące problemy w jej funkcjonowaniu:

- brak ewidencji sieci drenarskiej, która stanowiłaby bazę informacji o charakterze poszczególnych rowów (czy dany rów odprowadza wodę czy nawadnia pole); brak tej wiedzy znacznie utrudnia planowanie prac konserwacyjnych na rowach, a ograniczone środki jakie otrzymuje spółka nie pozwalają na prawidłowe utrzymanie wszystkich rowów na terenie gminy;
- brak właściwego utrzymania przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie wszystkich kanałów wodnych odprowadzających wodę z rowów zlokalizowanych na terenie działania spółki;
- niski poziom dotowania działalności spółek wodnych, w szczególności niskie dotacje od Wojewody Lubuskiego (w roku 2022 spółka otrzymała dotację w wysokości 4,2 tys. zł) oraz zmniejszająca się wysokość dotacji otrzymywanych od Powiatu Nowosolskiego (Powiat na działalność czterech spółek wodnych w roku 2023 przeznaczy tylko kwotę 50,0 tys. zł); to niewystarczające wsparcie powoduje, że spółka nie może sfinansować

¹⁴ Pełna odbudowa rowu – 1,2 km, hakowanie dna rowu i koszenie – 8,9 km.

zaplecza administracyjnego, które jest konieczne do prawidłowego funkcjonowania tej spółki;

- brak zaangażowania członków spółki w jej działalność - w zebraniach uczestniczy zaledwie kilku z ponad 100 członków, występuje duży problem z pozyskaniem kandydatów do organów spółki (funkcje pełnione bez wynagrodzenia) oraz do innych prac wykonywanych społecznie.

(akta kontroli str.131-133)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Sprawozdanie (jedno z pięciu skontrolowanych) dotyczące wykorzystania środków dotacji otrzymanej od Gminy Nowa Sól w 2022 r.¹⁵, zawierające rozliczenie rzeczowe i finansowe dotacji, złożono z opóźnieniem wynoszącym 22 dni w stosunku do terminu określonego na podstawie § 6 pkt 2 umowy.

Sprawozdanie złożono w dniu 13 grudnia 2022 r., natomiast umowy termin¹⁶ na jego złożenie upływał dnia 21 listopada 2022 r.

(akta kontroli str.53-54, 95-102)

Przewodniczący zarządu wyjaśnił, że sprawozdanie z wykorzystania dotacji złożone zostało po terminie z uwagi na błędnie zinterpretowany zapis umowy z gminą. Spółka za datę zakończenia realizacji zadania przyjęła określony w umowie ostateczny termin na dokonanie zakupu sprzętu, a nie datę faktycznego zakupu i zapłaty za ten zakup. Dodał, że gmina nie wносиła uwag do nieterminowego rozliczenia zadania.

(akta kontroli str. 119-124)

IV. Wniosek

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o terminowe sporządzenie i przekazywanie dotującym sprawozdań z wykorzystania dotacji.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 28 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

¹⁵ Na podstawie umowy z dnia 3 listopada 2022 r., nr RO.032.402.2022 w wysokości 325,5 tys. zł.

¹⁶ Określony jako 14 dni od daty zakończenia realizacji zadania.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, 26 kwietnia 2023 r.

kontroler
Bogumiła Leszczyńska-Konczanin
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. dyrektor
Andrzej Aleksandrowicz

.....
podpis